

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В. _____

Протокол № 2 від 18.10.2017 р.

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

НАВЧАЛЬНО-ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНА ПРАКТИКА

підготовки бакалавра

спеціальності 231 Соціальна робота

освітньої програми (спеціалізації) Соціальна робота

Програма практики підготовки бакалавра, галузі знань **23 Соціальна робота**, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньої програмою Соціальна робота

Розробник: Петрук В.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Рецензент: Заремба Л.В. доцент кафедри педагогіки, кандидат педагогічних наук, доцент

Програма практики затверджена на засіданні кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

протокол № 3 від 19 вересня 2017 р.

Завідувач кафедри: _____ (Гусак П.М.)

Програма практики схвалена науково-методичною комісією факультету
протокол № 1 від 19 вересня 2017 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____ (Антонюк В.З.)

Програма практики схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ІНФОРМАЦІЙНИ ОПИС ПРАКТИКИ НАВЧАЛЬНО-ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна/заочна форма навчання	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота Соціальна робота Освітня програма Соціальна робота	Нормативна
		Рік навчання 2
		Семестр 3
Кількість годин/кредитів 90/3	Освітній ступінь бакалавр	Консультації 6 год.
		Самостійна робота 84 год. Форма контролю: залік

Програма навчально-ознайомлювальної практики складена відповідно до навчального плану підготовки фахівців відповідної галузі знань. Практична підготовка студентів є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційних рівнів бакалавр, спеціаліст і має на меті набуття студентами професійних вмінь та практичних навичок. Такий вид практики проводиться на початкових курсах в установах і організаціях соціальної роботи первинної і / або організаційно-управлінської ланки. За період практики студенти повинні ознайомитися і сформувані загальне уявлення про провідні соціальні установи міста, їх місцезнаходження, про групи клієнтів, що знаходяться в полі зору даних установ, про особливості і форми взаємодії зазначених установ один з одним, про специфіку управління та організаційної взаємодії в системі соціального роботи.

Саме на практиці студенти знайомляться з системою установ соціального захисту, обслуговування та реабілітації, що потребують, і всього населення в цілому, структурою різних типів соціальних установ; усвідомлюють цінності соціальної роботи; навчаються розвивати професійні відносини з клієнтами в процесі надання їм допомоги, відповідально ставитися до клієнтів і фахівців соціальних установ; вирішують на практиці етичні дилеми; застосовують на практиці теоретичні знання про людину, державу і суспільство; вивчають основні нормативні документи з соціального законодавства і ін.

Об'єктом вивчення навчального курсу є діяльність соціального працівника в установах і організаціях соціальної роботи.

Предметом вивчення навчального курсу є сприяння профорієнтації (професійного самовизначення) студента як майбутнього працівника системи соціальної роботи; формування максимально повного і цілісного уявлення про неї.

Мета навчально-ознайомлювальної практики: знайомство студентів зі специфікою майбутньої спеціальності і закріплення отриманих в процесі навчання теоретичних знань.

Завдання курсу:

1. Ознайомити студента з різними типами соціальних установ, напрямками та нормативно-правовими основами їх діяльності, особливостями їх становлення і розвитку.
2. Ознайомити з посадовими обов'язками фахівців соціальних установ, зі специфікою їх діяльності.
3. Ознайомити з нормами ділового етикету та професійної етики фахівця із соціальної роботи.

4. Сприяти формуванню професійно-комунікативних умінь у спілкуванні з клієнтами і співробітниками соціальних установ.

5. Отримати загальне уявлення про особливості роботи фахівців соціальних установ з документацією та інформацією; про методики і форми практичної соціальної роботи.

6. Формування сталого морально-гуманістичного погляду на професію.

2. КОМПЕТЕНЦІЇ

За результатами практики студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- типологію установ сучасної системи соціального обслуговування населення;
- законодавчі і нормативно-правові документи, що регламентують діяльність соціальних служб і фахівців з соціальної роботи;
- основні напрями діяльності установ соціального захисту населення;
- функціональні обов'язки і морально-етичні норми діяльності фахівців соціальних служб, установ, організацій.
- працювати із законодавчими, нормативно-правовими документами, науковою і методичною літературою;
- встановлювати і підтримувати професійні стосунки з фахівцями і керівниками установ (організацій);
- спостерігати, аналізувати і фіксувати зміст і особливості діяльності фахівців;
- встановлювати контакт з клієнтами служби, компетентно брати участь в організації соціальної роботи спільно з фахівцями закладу.

3. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
1. Підготовчий	Познайомитися з розподілом студентів на практику по організаціях і установах. Вивчити права і обов'язки студентів під час проходження практики. Участь в оформленні підготовчих документів для проходження практики. Наставочна конференція.
2. Ознайомлювальний	Познайомитися з представниками адміністрації установи (організації), скласти "Візитну картку" установи (організації). Знайомство, бесіда з представниками адміністрації установи (організації); вивчення правил внутрішнього розпорядку; напрямів діяльності, режиму роботи, структури установи; історії розвитку. Вивчення і характеристика змісту послуг, що робляться, населенню. Екскурсія по установі і знайомство з фахівцями з соціальної роботи. Бесіда з фахівцями з соціальної роботи. Вивчити нормативно-правове забезпечення і регулювання функціонування соціальної установи: основні міжнародні, регіональні законодавчі акти, які регламентують діяльність установ (організації). Групове заняття ведучого спеціаліста установи (організації) із студентами: «Юридичні (правові), фінансові і економічні основи діяльності організації». Самостійна робота студентів з документами, що регламентують діяльність фахівців з соціальної

	роботи ("Кваліфікаційна характеристика", "Посадові інструкції).
3.Основний	Ознайомитися з характеристикою статусу фахівця з соціальної роботи конкретної установи (організації). Спостереження за роботою фахівця (соціального працівника, соціального педагога, фахівця з соціальної роботи та ін.). Вивчення предметних і соціальних умов праці, режиму праці; професійних службових обов'язків. Вивчити особливості ділового етикету фахівця з соціальної роботи. Спостереження за роботою спеціаліста (соціального працівника, соціального педагога, спеціаліста з соціальної роботи та ін.) Допомога фахівцеві в його повсякденній роботі. Виконання конкретних доручень фахівця з соціальної роботи.
4.Підсумковий	Самооцінка результативності практики. Узагальнити отримані на практиці результати. Підготувати тематичний виступ на завершальній конференції. Оформлення фотовиставки "Перша практика". Виступ на підсумковій конференції.

4. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Проведення навчально-ознайомлювальної практики повинно забезпечити подальше поглиблення та закріплення теоретичних знань, що отримані в університеті, для всебічного застосування їх у процесі практичної діяльності в установах і організаціях соціальної роботи.

Основними завданнями навчально-ознайомлювальної практики за видами роботи та їх часовими вираженнями є наступні:

Зміст практичної роботи студентів

1. *Організаційна робота (самостійна робота – 28 год., консультації – 2 год.):* ознайомлення з базою практики, документацією закладу (статут, структура установи, обов'язки фахівця), формами звітності, планування; з основними напрямками роботи і формами, методами роботи даного закладу з клієнтами бази практики.

2. *Виховна робота (самостійна робота – 28 год., консультації – 2 год.):* сприяння клієнту у розв'язанні його проблем; розроблення заходів по створенню умов для плідного проведення роботи з різними категоріями населення.

3. *Методична робота (самостійна робота – 28 год., консультації – 2 год.):* ознайомитися з функціями фахівця соціальної роботи; участь в первинному прийомі (відвідуванні) клієнтів; надання клієнтам послуг, які не потребують спеціального навчання, - інформування, збір інформації про клієнта, соціально-побутового патронажу і т.п.

Під час навчально-технологічної практики студенти беруть участь у виробничих нарадах, вивчають і аналізують досвід кращих соціальних працівників, ведуть педагогічний щоденник, документацію студента-практиканта.

Під час проходження навчально-ознайомлювальної практики студент зобов'язаний:

1) з'явитись на настановну конференцію з питань організації практики у встановлений час;

2) одержати від керівників практики факультету всю необхідну інформацію відносно вимог до порядку проходження та оформлення звітності про результати навчальної практики;

- 3) вивчити та дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки та санітарної гігієни, що є обов'язковим для установи, де проходить практика;
- 4) у повному обсязі виконати всі означені програмою практики завдання;
- 5) нести відповідальність за виконану роботу;
- 6) своєчасно та відповідно до нормативних вимог подати матеріали звіту на кафедру та захистити їх.

5. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Критерії оцінки результатів практики

Оцінка результатів практики складається з оцінки, виставленої керівником установи, оцінки з ведення документації та оцінки звіту студента.

Результати практики оцінюються в вигляді диференційованого заліку. При оцінці результатів практики в першу чергу враховуються такі складові:

- Рівень теоретичного осмислення студентами своєї практичної діяльності (її цілей, завдань, змісту, методів);
- Ступінь сформованості професійних умінь;
- Думка, висловлена груповим керівником практики у відгуку;
- Зміст записів у щоденнику і акуратність його ведення;
- Якість звітної документації та своєчасність її здачі на кафедру (протягом 3 днів після закінчення практики);
- Виступ на підсумковій конференції тощо.

«Зараховано» виставляється студенту, який виконав у визначений термін і на високому рівні весь намічений обсяг роботи, виявив самостійність, творчий підхід, загальну і професійну культуру; повністю виконав весь намічений обсяг роботи, проявив ініціативу, але не зміг вести творчий пошук або не виявив потребу в творчому зростанні; виконав програму практики, але не показав глибоких теоретичних знань і умінь застосування їх на практиці, допускав помилки при плануванні і в практичній діяльності.

«Незараховано» виставляється студенту, який не виконав програму практики, виявив слабкі теоретичні знання, практичні вміння.

Практика не зараховується за порушення термінів здачі звіту, за необгрунтовані пропуски або відмови від виконання будь-яких завдань, за недбале ведення щоденника.

Орієнтовний приклад оцінювання захисту результатів практики:

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Теоретична підготовка: знання предмету; володіння матеріалом під час проведення уроків, гуртків, екскурсій, польових робіт тощо.	15
2. Психолого-педагогічна майстерність: – педагогічний такт; – комунікабельність; – емпатійність; – не конфліктність тощо.	10
3. Особистісні характеристики: – дисциплінованість під час проходження практики; – ініціативність; – самостійність; – професійна спрямованість; – інноваційність тощо.	5

4. Оцінювання процесу проходження практики: – проведення уроків, виховних заходів, експериментів; – формування технічної документації, облікової звітності на базах практики тощо.	20
5. Оцінювання звітної документації: – план-конспект уроку; – сценарій виховного заходу; – психолого-педагогічна характеристика; – матеріали економічної звітності; – карти; – плани екскурсій тощо.	20
6. Оцінювання допоміжної документації : – загальне оформлення щоденника; – оформлення допоміжної документації (конспекти уроків, наочний матеріал, схеми, знімки тощо).	5
7. захист практики.	25
Сума	100

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

6. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Звітна документація студентів за проходження переддипломної практики:

- індивідуальний план (журнал) проходження практики;
- щоденник обліку роботи практиканта;
- звіт і виступ про проходження навчально-ознайомлювальної практики;
- відгук про проходження практики.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллина О.А. Задачи и место педагогической практики в подготовке будущих учителей /О.А.Абдуллина // Вопросы совершенствования руководства педагогической практикой студентов пед. вуза /Ред. кол. О.А. Абдуллина и др. –М.: Просвещение, 1976. –214с.
2. Абдуллина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего

- педагогического образования /Оксана Алексеевна Абдуллина. –М.: Педагогика, 1990. –241с.
3. Гайдук Н. М. Професійна підготовка соціальних працівників до здійснення посередництва (на матеріалах США і Канади) : дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Ніна Михайлівна Гайдук. К., 2004. - 250 с.
 4. Гусак П.М. Підготовка учителя: технологічні аспекти /Петро Мико-лайович Гусак. –Луцьк: ВДУ, 1999. –276с.
 5. Дубасенюк О.А. Про розвиток педагогічних здібностей та вмінь майбутніх учителів у процесі педагогічної практики /О.А. Дубасенюк, І.В. Ребчинська //Вища і середня педагогічна освіта: [респ. наук.-метод. зб.]. –К., 1989. –Вип.14. –С.89-91.
 6. Закон України “Про освіту” // Освіта. – 1991. – 25 червня. – С.3.
 7. Кадрове забезпечення соціальної служби: підготовка та перепідготовка / Департамент проблем сім'ї, жінок і дітей Мінсоцзахисту Росії. - М., 1994. - С. 16-19.
 8. Козій М.К. Психолого-педагогічні умови удосконалення педагогічної практики студентів: методичний посібник [для студ. педуніверситетов] /М.К. Козій. –К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. –140с.
 9. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
 10. Марченко Г.В. Оцінювання педагогічної практики за кредитно-модульною системою /Г.В. Марченко //Наукові праці. Серія: Педагогіка, психологія, соціологія: [зб.наук.праць]. – Донецьк: ДВНЗ «Дон НТУ», 2009. –Вип.№3(145). – С.217-224.
 11. Організація, зміст та оцінювання неперервної педагогічної практики майбутніх учителів. Навчально-методичний посібник/ За заг.ред. А.М.Бойко.– Полтава, 2002.–144с.
 12. Педагогічна практика: методичні рекомендації / [ред. М.І. Лук'янченко, Н.Б. Кізло, О.С. Лемешко]. –Дрогобич: ДДПУ ім. Івана Франка, 2003. –224с.
 13. Положення про проведення практики студентів в навчальних закладах України від 08.04.1993 р. – К., 1993. – 20 с.
 14. Практична підготовка майбутніх соціальних педагогів у вищих навчальних закладах: дис...канд. пед. наук: 13.00.01 / Зоряна Зенонівна Фалинська. Львів, 2006. - 171 с.
 15. Шульдик Г.О. Педагогічна практика: Навч. посіб. [для студ. пед. вузів] /Г.О. Шульдик, В.І. Шульдик. –К.: Наук. Світ, 2000. –143с.
 16. Яворский А.А. Педагогическая практика как один из факторов формирования самообразовательных умений студентов /А.А. Яворский //Педагогические технологии. –2007. – №1. –С.81-84.
 17. Яковець Н. Неперервність – провідний принцип організації педагогічної практики студентів /Н. Яковець //Рідна школа. –2000. –№8. –С.60-61.

Додаткова література:

1. Віннікова Л. В. Система підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах США : дис.... канд. пед. наук: 13.00.05/ЛарисаВ'ячеславівнаВіннікова. Луганськ, 2003. - 217 с.
2. Козубовська І.В. Наскрізна програма практики студентів (спеціальність 7.040203. Соціальна робота) / Ірина Василівна Козубовська. – Ужгород, 1998.
3. Методологія і методи соціально-педагогічних досліджень (в першоджерелах, лекціях та практичних завданнях): навч. посібник / [Борисюк С.О., Конончук А.І., Яковець Н.І., Щербина Ю.М.] – Ніжин: Редакційно-видавничий відділ НДПУ ім. М.Гоголя, 2002. – 287 с.
4. Організація педагогічної практики в педагогічному університеті (інструктивно-методичні матеріали). – Ніжин, 1999.
5. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, наказ Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 року № 93 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти № 351 (0351281-94 від 20.12.94) // Інформ. зб. Міністерства освіти України. – 1993. - № 17 – 18. – С. 16 – 30.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. www.education.gov.ua – сайт Міністерства освіти і науки України.
2. www.tnpu.edu.ua – сайт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
3. www.nduv.gov.ua — сайт бібліотеки ім. В. Вернадського.
4. www.edu.yar.ru/russian/navigator/index.html
5. http://www.osvita.org.ua/articles/?article_id=56

7. ДОДАТКОВІ ВКАЗІВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Зразок заповнення індивідуального плану (журналу) навчально-ознайомлювальної практики

№ п/п	Зміст і види роботи	Термін виконання	Примітка
1.	Участь у настановній конференції з питань організації і проведення практики.		
2.	Ознайомлення з діяльністю соціальної служби (установи, організації): –Знайомство з керівниками, персоналом. –Вивчення документації. –Вивчення плану роботи служби (установи, організації) –Вивчення планів роботи працівників служби		
3.	Практична діяльність (фахова і дослідницька): А) відвідування занять, заходів, які проводяться службою (установою, організацією); Б) участь у проведенні занять, заходів.		

Вимоги до змісту щоденника навчально-ознайомлювальної практики

1. Режим роботи соціальної служби (установи, організації).
2. План роботи соціального працівника, за яким спостерігав студент-практикант.
3. Зразки документації соціального закладу.
4. Характеристика основних напрямів роботи соціального закладу.
5. Особливості клієнтів соціального закладу.
6. Аналіз основних методів, форм соціального закладу.
7. Характеристика і структура організацій, з якими співпрацює заклад.
8. Спостереження відвіданих занять, заходів, які проводяться службою з наступним їх аналізом.
9. Опис здійсненої допомоги при організації заходів, які проводяться службою.
10. Практичні рекомендації щодо покращення діяльності закладу.

3. Орієнтована схема аналізу відвідування соціальної служби (установи, організації).

1. Назва соціальної служби (установи, організації), її завдання.
2. Аналіз змісту і основних напрямків діяльності.
3. Форми і методи роботи соціальної служби.
4. Характеристика діяльності працівників служби (установи, організації), результатів власної роботи: знання, методична майстерність, педагогічний такт, мова (дикція, темп, культура мови, образність, емоційність), контактність.
5. Характеристика основних груп клієнтів.
6. Проблеми установи. Ваше бачення себе в роботі установи. Власні міркування, роздуми.